

کتاب «فراتر از فاجعه»

گزارشات روزانه از دادگاه حمید نوری (دادیار سابق جمهوری اسلامی در استکهلم)

این کتاب در ۴۵۹ صفحه، به اضافه فهرست نام‌ها، تصاویری از محوطه دادگاه و هم‌چنین ۱۴ صفحه به زبان انگلیسی در فرمت وزیری به قطع آ۴، منتشر شده است. گزارشات روزانه از دادگاه حمید نوری، به قلم «بهرام رحمانی» تهیه و تنظیم شده است.

فهرست مندرجات

کیس حمید نوری - پروفیسور اریک دیوید
یک دادگاه تاریخی و یک آرزوی بزرگ - کنت لوئیس حقوقدان برجسته و وکیل شاکیان مجاهدین
یادداشت بابک عماد، عضو دیده‌بان ایران
مقدمه ۶

گزارش شماره یک. Error! Bookmark not defined.
دهم آگوست ۲۰۲۱ دادگاه حمید نوری. Error! Bookmark not defined.
گزارش دوم. Error! Bookmark not defined.
ادامه قرائت کیفرخواست. Error! Bookmark not defined.
گزارش سوم. Error! Bookmark not defined.
ادامه قرائت کیفرخواست. Error! Bookmark not defined.
گزارش چهارم. Error! Bookmark not defined.
ادامه قرائت کیفرخواست. Error! Bookmark not defined.
گزارش پنجم. Error! Bookmark not defined.
تعیین پرداخت دیه (غرامت مالی) به بازماندگان کشتارهای سال. Error! Bookmark not defined.
گزارش ششم. Error! Bookmark not defined.
ایرج مصداقی. Error! Bookmark not defined.
گزارش هفتم. Error! Bookmark not defined.
ایرج مصداقی. Error! Bookmark not defined.

گزارش هشتم
Error! Bookmark not defined.   Error! Bookmark not defined.   سئوالات دادستانی از ایرج مصداقی
گزارش نهم
Error! Bookmark not defined.   Error! Bookmark not defined.   سئوالات وکلای حمید نوری از ایرج مصداقی
گزارش دهم
Error! Bookmark not defined.   نصرالله مرندی
گزارش یازدهم
Error! Bookmark not defined.   مهدی برجسته گرمرودی
گزارش دوازدهم
Error! Bookmark not defined.   همایون کاویانی
گزارش سیزدهم
Error! Bookmark not defined.   گزارش چهاردهم
محسن اسحاقی
Error! Bookmark not defined.   گزارش پانزدهم
رمضان فتحی
Error! Bookmark not defined.   گزارش شانزدهم
مهدی اسحاقی
Error! Bookmark not defined.   گزارش هفدهم
علی اکبر بندلی
Error! Bookmark not defined.   گزارش هجدهم
نصرالله مرندی
Error! Bookmark not defined.   گزارش نوزدهم
مسعود اشرف سمنانی
Error! Bookmark not defined.   گزارش بیستم
سولماز علیزاده
Error! Bookmark not defined.   گزارش بیست و یکم
احمد ابراهیمی
Error! Bookmark not defined.   گزارش بیست و دوم
فریدون نجفی آریا
Error! Bookmark not defined.   گزارش بیست و سوم
فریدون نجفی آریا
Error! Bookmark not defined.   گزارش ۲۴
سارا روزدار
Error! Bookmark not defined.   گزارش بیست و پنجم
حسن گلزاری
Error! Bookmark not defined.   گزارش بیست و ششم
مجید جمشیدی
Error! Bookmark not defined.   گزارش بیست و هفتم
خدیدجه برهانی
Error! Bookmark not defined.   حسین احمدی
Error! Bookmark not defined.   گزارش بیست و هشتم
مهناز میمنت
Error! Bookmark not defined.   مهری حاجی نژاد
Error! Bookmark not defined.   گزارش بیست و نهم

Error! Bookmark not defined. جعفر سیدمحمدی برنجستانی
Error! Bookmark not defined. گزارش سیام
Error! Bookmark not defined. صدیقه حاجی محسن
Error! Bookmark not defined. سی و یکم
Error! Bookmark not defined. ویدا رستم علی پور
Error! Bookmark not defined. لاله بازرگان
Error! Bookmark not defined. گزارش سی و دوم
Error! Bookmark not defined. علی ذوالفقاری
Error! Bookmark not defined. گزارش سی و سوم
Error! Bookmark not defined. رضا فلاحی
Error! Bookmark not defined. گزارش سی و چهارم
Error! Bookmark not defined. عصمت طالبی کهران
Error! Bookmark not defined. گزارش سی و پنجم
Error! Bookmark not defined. محمد زند
Error! Bookmark not defined. گزارش سی و ششم
Error! Bookmark not defined. مجید صاحب جمع
Error! Bookmark not defined. گزارش سی و هفتم
Error! Bookmark not defined. اصغر مهدی زاده
Error! Bookmark not defined. گزارش سی و هشتم
Error! Bookmark not defined. اکبر صمدی
Error! Bookmark not defined. گزارش سی و نهم و چهلم
Error! Bookmark not defined. محمود رویایی و حسین فارسی
Error! Bookmark not defined. گزارش چهل و یکم
Error! Bookmark not defined. حسن اشرفیان
Error! Bookmark not defined. گزارش چهل و دوم
Error! Bookmark not defined. دفاعیات او با کمک وکلایش
Error! Bookmark not defined. گزارش چهل و سوم
Error! Bookmark not defined. ادامه دفاعیات حمید نوری
Error! Bookmark not defined. گزارش چهل و چهارم
Error! Bookmark not defined. سومین جلسه دفاعیات حمید نوری
Error! Bookmark not defined. گزارش چهل و پنجم
Error! Bookmark not defined. چهارمین جلسه دفاعیات حمید نوری
Error! Bookmark not defined. گزارش چهل و ششم
Error! Bookmark not defined. پنجمین جلسه دفاعیات حمید نوری
Error! Bookmark not defined. گزارش چهل و هفتم
Error! Bookmark not defined. ششمین جلسه دفاعیات حمید نوری
Error! Bookmark not defined. گزارش چهل و هشتم
Error! Bookmark not defined. محمد خدا بنده لویی
Error! Bookmark not defined. گزارش چهل و نهم
Error! Bookmark not defined. رضا شمیرانی
Error! Bookmark not defined. گزارش پنجاهم
Error! Bookmark not defined. محمد زادشیر
Error! Bookmark not defined. گزارش پنجاه و یکم
Error! Bookmark not defined. رحمت علی کریمی

Error! Bookmark not defined. گزارش پنجاه و دوم
Error! Bookmark not defined. منوچهر اسحاقی
Error! Bookmark not defined. گزارش پنجاه و سوم
Error! Bookmark not defined. مهرزاد دشتبانی
Error! Bookmark not defined. گزارش پنجاه و چهارم
Error! Bookmark not defined. حسین ملکی
Error! Bookmark not defined. گزارش پنجاه و پنجم
Error! Bookmark not defined. مهرداد نشاطی
Error! Bookmark not defined. گزارش پنجاه و ششم
Error! Bookmark not defined. ابوالقاسم سلیمان پور
Error! Bookmark not defined. گزارش پنجاه و هفتم
Error! Bookmark not defined. آذرنوش همتی الیزه‌ای
Error! Bookmark not defined. گزارش پنجاه و هشتم
Error! Bookmark not defined. روم افشم
Error! Bookmark not defined. گزارش پنجاه و نهم
Error! Bookmark not defined. مهدی اصلانی
Error! Bookmark not defined. گزارش شصتم
Error! Bookmark not defined. امیر هوشنگ اطمیایی
Error! Bookmark not defined. گزارش شصت و یکم
Error! Bookmark not defined. منصور کمال زاده
Error! Bookmark not defined. گزارش شصت و دوم
Error! Bookmark not defined. رحمان درکشیده
Error! Bookmark not defined. گزارش شصت و سوم
Error! Bookmark not defined. جعفر یعقوبی
Error! Bookmark not defined. امیر هوشنگ اطمیایی
Error! Bookmark not defined. گزارش شصت و چهارم
Error! Bookmark not defined. جعفر یعقوبی
Error! Bookmark not defined. گزارش شصت و پنجم
Error! Bookmark not defined. سید جلال سعیدی
Error! Bookmark not defined. گزارش شصت و ششم
Error! Bookmark not defined. محمد ایزدجو
Error! Bookmark not defined. گزارش شصت و هفتم
Error! Bookmark not defined. شهادت حمید اشتری
Error! Bookmark not defined. گزارش شصت و هشتم
Error! Bookmark not defined. حمید اشتری
Error! Bookmark not defined. کاوه موسوی
Error! Bookmark not defined. گزارش شصت و نهم
Error! Bookmark not defined. ایرج مصداقی
Error! Bookmark not defined. گزارش هفتادم
Error! Bookmark not defined. حمید نوری
Error! Bookmark not defined. گزارش هفتاد و یکم
Error! Bookmark not defined. حمید نوری
Error! Bookmark not defined. گزارش هفتاد و دوم
Error! Bookmark not defined. جفری رابرتسون، قاضی بین‌المللی

Error! Bookmark not defined. گزارش هفتادوسوم
Error! Bookmark not defined. نادر حدادی مقدم
Error! Bookmark not defined. گزارش هفتادوپنجم
Error! Bookmark not defined. منوچهر پیوند
Error! Bookmark not defined. گزارش هفتادوششم
Error! Bookmark not defined. توروین لینهلم
Error! Bookmark not defined. گزارش هفتادوهفتم
Error! Bookmark not defined. شهادت دو کارشناس، اریک داوید پروفیسور بازنشسته حقوق کیفری بین‌المللی
defined.
Error! Bookmark not defined. و محمد اولیایی فرد حقوق‌دان
Error! Bookmark not defined. گزارش هفتادوششم
Error! Bookmark not defined. محمود خلیلی
Error! Bookmark not defined. گزارش هفتادونهم
Error! Bookmark not defined. علیرضا اکبری سپهر
Error! Bookmark not defined. گزارش هشتادم
Error! Bookmark not defined. علیرضا اکبری سپهر
Error! Bookmark not defined. گزارش هشتادودوم
Error! Bookmark not defined. اوه برینگ، پروفیسور ممتاز حقوق بین‌الملل و استاد بازنشسته
Error! Bookmark not defined. گزارش هفتادوسوم
Error! Bookmark not defined. عبدالرضا (شهاب) شکوهی
Error! Bookmark not defined. گزارش هشتادوچهارم
Error! Bookmark not defined. علیرضا امیدمعاف
Error! Bookmark not defined. گزارش هشتادوپنجم
Error! Bookmark not defined. حمید نوری
Error! Bookmark not defined. گزارش هشتادوششم
Error! Bookmark not defined. شهادت پروفیسور پیام اخوان
Error! Bookmark not defined. گزارش هشتادوهفتم
Error! Bookmark not defined. قاضی و دادستان‌های پرونده
Error! Bookmark not defined. گزارش هشتادوهشتم
Error! Bookmark not defined. تقاضای حبس ابد برای حمید نوری
Error! Bookmark not defined. گزارش هشتادونهم
Error! Bookmark not defined. بن هسلبری و گیتا هدینگ وایبری، شاکیان و شاهدان دادگاه
Error! Bookmark not defined. گزارش نودم
Error! Bookmark not defined. کنت لوئیس
Error! Bookmark not defined. گزارش نودویکم
Error! Bookmark not defined. آخرین دفاع وکلای حمید نوری
Error! Bookmark not defined. گزارش نودودوم
Error! Bookmark not defined. ارائه آخرین دفاع موکلان نوری
Error! Bookmark not defined. حکم نهایی حمید نوری اعلام شد!
Error! Bookmark not defined. نتیجه‌گیری
Error! Bookmark not defined. اتهامات و پرونده‌سازی‌ها علیه بهرام رحمانی
Error! Bookmark not defined. اطلاعیه نهاد اجرایی بنیاد ایران تربیونال درباره دادگاهی کردن بهرام رحمانی
Error! Bookmark not defined. ادعای «آکام نیوز»، سایت امنیتی حکومت اسلامی علیه بهرام رحمانی
Error! Bookmark not defined. معرفی مختصری از فعالیت‌های سیاسی و فرهنگی بهرام رحمانی

فهرست نام‌ها

تصاویر

متن انگلیسی پروفیسور اریک دیوید

متن انگلیسی کنت لوئیس

معرفی کتاب به انگلیسی

***

«هرچند این دادگاه فقط قتل عام در ماه‌های مرداد و شهریور ۶۷، آن‌هم، تنها، در زندان گوهردشت را در دستور کار گذاشته بود و با وسواس، از ورود به قتل عام در سایر زندان‌ها و حتی جنایت‌های حمید نوری در ماه‌ها و سال‌های قبل و بعد از این دوره امتناع می‌کرد، با این حال ابعاد جنایت شوکه‌کننده بود. تنها شاهد قتل عام در زندان اوین، در دادگاه گفت حدود ۳۵۰۰ تا ۴۰۰۰ تن در جریان قتل عام در اوین اعدام شدند. شاهدان از گوهردشت گفتند از ۲ تا ۳ هزار زندانی سیاسی فقط ۱۵۰ تا ۲۰۰ نفر از اعدام‌ها جان به‌دربردند. یکی از شاهدان گفت شاهد انتقال حداقل ۱۷ کامیون پیکره‌های مجاهدین، در ۱۲-۱۰ روز در مرداد بوده که هر یک حداقل ۶۰ تا ۷۰ جنازه را حمل می‌کرده است. شاهدان مختلف، اعم از هواداران مجاهدین یا چپ، تصریح کردند که اوایل مرداد ۶۷ افرادی را مشاهده کرده‌اند که به تازگی دستگیر شده و به گوهردشت منتقل و اعدام شدند... (کنت لوئیس حقوقدان برجسته و وکیل شاکیان مجاهدین)

«در پرونده حمید نوری، امضاءکننده زیر، اریک دیوید، استاد بازنشسته حقوق بین‌الملل عمومی و سپس رییس مرکز حقوق بین‌الملل در دانشگاه آزاد بروکسل، توسط شاکیان دعوت شد تا به‌عنوان شاهد متخصص در دادگاه منطقه‌ای استکهلم حاضر شود، دادگاهی که حمید نوری را به‌دلیل مشارکتش در قتل عام هزاران مخالف سیاسی رژیم آخوند ایران در سال ۱۹۸۸ مورد قضاوت قرار داد.

..

با تعقیب و محکومیت حمید نوری، دادگستری سوئد صلاحیت جهانی را اعمال کرد و نمونه‌ای باشکوه از مبارزه با مصونیت از مجازات بدترین جنایت‌کاران این دوران را به جهان ارائه داد، حتی اگر این اولین نمونه از این نوع تعقیب نباشد: برای یادآوری، دستگاه قضایی بلژیک در دهه ۹۰ میلادی علیه شهروندان رواندا که در نسل‌کشی رواندا در آوریل تا ژوئیه ۱۹۹۴ دست داشتند، همین کار را انجام داد...» (پروفیسور اریک دیوید)

***

از مقدمه این کتاب

دادستان پرونده نوری، خانم کریستینا لیندوف کارلسون، روز سه‌شنبه ۲۷ ژوئیه ۲۰۲۱ برابر با ۵ مرداد ۱۴۰۰ کیفرخواست نوری را در ۴۴ صفحه صادر کرد: نقض قوانین بین‌المللی، جرم سنگین و قتل.

حمید نوری در روز شنبه ۹ نوامبر ۲۰۱۹ پس از پرواز از تهران به سوئد در فرودگاه استکهلم-آرلاندا با حکم دادسرای این کشور بازداشت موقت شد که چند روز بعد به قرار بازداشت یک ماهه تبدیل شد. در ۸ ژانویه ۲۰۲۰ این قرار بازداشت تا ۵ فوریه ۲۰۲۰ تمدید شد.

بازداشت حمید نوری نخستین مورد از بازداشت یکی از اعضای «هیئت مرگ» کشتارهای سال ۱۳۶۷ در خارج از مرزهای ایران است. در جریان این کشتارها چند هزار زندانی سیاسی چپ و مجاهد مخفیانه اعدام شدند. تاکنون تعداد دقیق جان‌باختگان این کشتار معلوم نشده است.

بسیاری از خانواده‌های قربانیان کشتار ۱۳۶۷ هنوز نمی‌دانند پیکر عزیزان‌شان در کدام محل دفن شده است.

بنا بر شهادت شهود و کتب منتشر شده از خاطرات زندانیان سیاسی، «حمید نوری» با نام مستعار «عباسی» در زمان اعدام‌ها دادیار زندان گوهردشت بوده است. گفته می‌شود حمید نوری در سمت دادیار به «ناصریان» کمک می‌کرده و در واقع دستیار او بوده است.

طبق کیفرخواست دادستانی سوئد، در زمان این اعدام‌های دسته‌جمعی، حمید نوری، متهم پرونده، دستیار معاون دادستان در زندان گوهردشت بوده است. او متهم به مشارکت در اعدام دسته‌جمعی زندانیان و تحمیل رنج و درد شدید، از جمله وارد کردن شکنجه و سایر مجازات بدنی و روانی به آن‌ها است.

...

پیش‌تر سازمان دیده‌بان ایران خبر داده بود که پلیس سوئد نزدیک به چهار هزار و ۵۰۰ صفحه سند علیه نوری تنظیم و تهیه کرده است و شهادت شاکیان و شاهدان، از جمله این اسناد هستند:

«پرونده نوری در حدود ۱۰۰ شاهد و شاکی دارد. دادستان هنوز کیفرخواست علیه نوری صادر نکرده است اما به نظر می‌رسد که اتهامات مطرح شده نهایی هستند و نوری با این اتهامات محاکمه خواهد شد.»

این اولین بار است که یک مقام دستگاه قضایی حکومت اسلامی ایران، به دلیل شراکت در کشتار زندانیان سیاسی دستگیر و توسط یک دادگاه بی‌طرف غربی محاکمه می‌شود. بی‌گمان با سرنگونی حکومت اسلامی و سایر عاملین جرم و جنایت علیه مردم ایران، همه سران، مقامات و مسئولین سیاسی، نظامی، قضایی و ائمه جمعه، به دست عدالت سپرده خواهند شد. بدون تردید دادگاه نوری و محکومیت وی به حبس ابد، مرحمیست بر زخم‌های عمیق مادران خاوران و خاوران‌های ناشناخته سایر شهرهای سراسر ایران!

از آقای کنت لوئیس حقوق‌دان برجسته سوئدی و پروفیسور اریک دیوید، نهایت تشکر را دارم که دعوت مرا پذیرفتند و هر کدام یادداشتی بر این کتاب نوشتند.

از دوستان عزیزم دکتر جلال سبزواری، بابک عماد، نادر ثانی و هم‌چنین نعمت علیمرادی ناشر کتاب ارزان، نهایت تشکر را دارم که هر کدام به‌نحوی در انتشار این کتاب سهمی را ادا کردند.

بهرام رحمانی - اکتبر ۲۰۲۲

***

در نتیجه‌گیری کتاب در صفحه ۴۴۹، آمده است:

«حمید نوری معروف به «عباسی»، متهم به «قتل عمد» و «جنایت جنگی» به‌عنوان یکی همدستان «هیئت مرگ» در کشتار ۱۳۶۷ زندانیان سیاسی ایران، که طی آن هزاران تن از زندانیان سیاسی با فرمان خمینی و به‌طور مخفیانه اعدام و در مکان‌های نامعلومی به خاک سپرده شدند، در دادگاه استکهلم محاکمه و محکوم شد.

دادگاه او در ۱۰ اوت ۲۰۲۱ آغاز و ۴ ماه مه ۲۰۲۲ به پایان رسید. قضات حکم خود را روز ۱۴ ژوئیه ۲۰۲۲ اعلام کردند. نوری به حبس ابد محکوم شد که مطابق قوانین کیفری سوئد دست کم بیست سال است.

دادگاه حمید نوری تنها گوشه‌ای از جنایتی تاریخی است که در سال ۱۳۶۷ با حکم روح‌الله خمینی، بنیان‌گذار و رهبر وقت حکومت اسلامی، صورت گرفت. با وجود گذشت چندین دهه از این اعدام‌های دسته‌جمعی، که در سراسر کشور رخ داده اما هنوز اطلاعات مشخصی از آن چه در زندان‌های سراسر ایران به جز «اوین و گوهردشت» رخ داده در دست نیست. حتی خانواده‌های اعدام‌شدگان هنوز هم خبر ندارند که عزیزان آن‌ها را بعد از اعدام در کجاها دفن کرده‌اند و تنها تعدادی از اعدام‌شدگان را در گورستان خاوران تهران دفن کرده‌اند.

«...»

***

دادگاه استیناف حمید نوری:

دادگاه استیناف حمید نوری، دادیار سابق قوه قضاییه جمهوری اسلامی ایران که از سوی دادگاه سوئد به دلیل ارتکاب «جنایت علیه بشریت» و مشارکت در اعدام‌های سال ۱۳۶۷ به حبس ابد محکوم شده بود از امروز چهارشنبه ۱۱ ژانویه ۲۰۲۳-۲۱ دی ۱۴۰۱، در استکهلم آغاز شد.

دادگاه استیناف از سه نفر قاضی و دو نفر هیات منصفه تشکیل شده و حمید نوری به درخواست خودش وکیل مدافع جدیدی دارد. در دادگاه استیناف اما توماس بودستروم، وزیر سابق دادگستری (۲۰۰۰ تا ۲۰۰۶) و همکار او، هانا لارسون رامپ است که از حمید نوری دفاع می‌کنند.

گفته شده که نوری وکلای سابق خود را به دلیل نارضایتی از عملکرد آن‌ها کنار گذاشت.

مارتینا وینسلو، دادستان این پرونده است چنان‌که در دادگاه بدوی بود. او نمی‌خواهد در مورد نتیجه دادگاه تجدیدنظر گمانه‌زنی و پیش‌بینی کند اما به داگنز نی‌هتر می‌گوید «شواهد (علیه نوری) قوی است.»

حمید نوری ۱۸ آبان ۱۳۹۸-نهم نوامبر ۲۰۱۹ به فرودگاه استکهلم رسید و بلافاصله دستگیر شد اما او، همه وقایع مربوط به اعدام‌های سال ۶۷ و هم‌چنین اتهام‌ها علیه خود را «نمایش» و «داستان سرتاسر خیالی، توهمی و پوشالی، جعلی و غیرمستند» خواند.

این اولین بار است که یک عنصر قوه قضاییه جمهوری اسلامی، به اتهام مشارکت در اعدام‌ها، در یک کشور خارجی و توسط یک دادگاه مستقل و بی‌طرف و در فضایی کاملاً آزاد و آرام محاکمه و محکوم می‌شود.

دادگاه استیناف پرونده حمید نوری، ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ ژانویه ۲۰۲۳، به اظهارات دادستان‌ها اختصاص داشت. ۱۸ و ۱۹ ژانویه به شنیدن سخنان وکلای مشاور شاکیان و ۲۳ و ۲۵ ژانویه نیز به اظهارات در دفاع از متهم اختصاص داشت. تاکنون ۷ جلسه از دادگاه استیناف حمید نوری برگزار شده است.

دادگاه تجدیدنظر قرار است تا پایان بهار سال جاری ادامه پیدا کند. حکم نهایی در ماه‌های سپتامبر یا اکتبر ۲۰۲۳ صادر خواهد شد.

***

علاقه‌مندان می‌توانند این کتاب از نشر و کتاب‌فروشی ارزان در استکهلم – سوئد، تهیه کنند و یا از آدرس زیر سفارش دهند:
آدرس نشر و کتاب‌فروشی ارزان در استکهلم:

Helsingforsgatan 15, 164 78 Kista, Stockholm

استکهلم - تونل‌بان آکالا

Tel: +46 70 492 69 24

دوشنبه هفدهم بهمن ۱۴۰۱ - ششم فوریه ۲۰۲۳